

การลงโทษทางอาญา: ศึกษาการใช้โทษจำคุกตลอดชีวิต

พัชรี บัวลอย*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภักดิ์**

1. บทนำ

ถึงแม้ว่า “โทษประหารชีวิต” จะเป็นวิธีเดียวที่จะกำจัดอาชญากรให้ออกจากสังคมโดยเด็ดขาด ซึ่งคนส่วนใหญ่จะมีความเกรงกลัวต่อโทษประหารชีวิตมากกว่าโทษประการอื่น เพราะฉะนั้นการที่ยังคงมีโทษประหารชีวิตใช้อยู่จึงทำให้คนเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดที่รุนแรง แต่ชีวิตเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของทุกคน และเป็นสิทธิที่ไม่อาจปฏิเสธได้ และกระบวนการยุติธรรมก็ไม่ใช้เครื่องชั่งหรือวัดความเท่าเทียมกันว่าหนึ่งชีวิตที่เสียไปนั้นต้องได้รับชดใช้ด้วยอีกชีวิตหนึ่ง ความเข้าใจที่ว่าชีวิตต้องแลกคืนด้วยชีวิตนั้นเป็นความเข้าใจผิด เพราะการประหารชีวิตเป็นการทำลายชีวิตอย่างโหดร้าย ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานและอาจลงโทษประหารชีวิตผิดคนได้ หากมีการตัดสินลงโทษประหารชีวิตผิดคนมากขึ้น มีหลายกรณีที่ผู้ต้องโทษและถูกประหารชีวิตนั้นกระทำความผิดข้อหาฆาตกรรมจริงแต่มีเหตุแวดล้อมที่ระบุชัดเจนว่าผู้กระทำความผิดเหล่านั้นไม่ควรต้องโทษถึงขั้นประหารชีวิต ความผิดพลาดอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือแก้ไขได้ ดังนั้นหากมีการประหารชีวิตไปแล้วก็จะไม่สามารถเรียกชีวิตกลับคืนมาได้ แม้ต่อมาภายหลังจะปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ถูกประหารชีวิตนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ก็ตามการลงโทษอาชญากร หรือผู้กระทำความผิดนั้น ตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ ริบทรัพย์สิน แต่การลงโทษที่ถือว่ามี ความรุนแรงและเป็นการกำจัดผู้กระทำความผิด หรืออาชญากร ออกจากสังคมอย่างถาวร คือ “โทษประหารชีวิต” ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19 “ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิต ให้ดำเนินการด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย” โดยเชื่อว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดจะก่อให้เกิดผลดีต่อความสงบของสังคมทำให้อาชญากรลดลง การลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น จะพิจารณาถึงความหนักเบาของการกระทำความผิด ซึ่งกำหนดไว้ในบทบัญญัติมาตราต่างๆ ในประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญาด้วย ซึ่งคดีอาญาส่วนใหญ่ผู้พิพากษาจะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการกำหนดความหนักเบาของอัตราโทษที่จะลงโทษผู้กระทำความผิด ตามจุดมุ่งหมายของการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน เพื่อเป็นการข่มขู่ เพื่อเป็นการคุ้มครองสังคมให้พ้นจากภัยอันตรายในระหว่างที่ผู้กระทำความผิดถูกตัดขาดจากสังคม เพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไขตัวผู้กระทำความผิดการใช้โทษประหารชีวิตในประมวลกฎหมายอาญาของไทยไม่มีผลต่อการ

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ยั้งอำนาจกรรมได้อย่างแท้จริง และเป็นบทกำหนดโทษที่ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ประกอบกับการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนไม่ทำให้สังคมเกิดประโยชน์ และในปัจจุบันวัตถุประสงค์ของการลงโทษเปลี่ยนแปลงไปโดยเน้นไปที่การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ และการยกเลิกโทษประหารชีวิตไม่ได้สนับสนุนให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษแต่เป็นการยุติการลงโทษที่ไม่คุ้มไม่สมเหตุสมผล และยังเป็นการลงโทษที่ทารุณโหดร้าย ลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อีกทั้งลดความเสี่ยงที่โทษประหารชีวิตจะถูกนำไปใช้กับผู้บริสุทธิ์ จึงควรศึกษาถึงแนวทางการลงโทษที่ถูกต้องเหมาะสม และให้สูญหายเกิดความพอใจกับการลงโทษผู้กระทำความผิดและเป็นการอำนวยความสะดวกธรรมชาติทั้งใจที่และจำเลย รวมทั้งการให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนในสังคม และสามารถใช้มาตรการบังคับโทษทางอาญากับคน ๆ หนึ่งที่เป็นสมาชิกของสังคมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบุคลิกนิสัยเมื่อพ้นโทษแล้วไม่กระทำความผิดซ้ำอีกผู้เขียนจึงศึกษาเรื่องการใช้โทษจำคุกตลอดชีวิตแทนการใช้โทษประหารชีวิตโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้โทษจำคุกตลอดแทนโทษประหารชีวิตให้มีความเหมาะสมกับการกระทำความผิด และ เนื่องจากการลงโทษประหารชีวิตอาจไม่ใช่วิธีการในการตัดโอกาสในการกระผิดของอาชญากรที่มีความเหมาะสมแต่เพียงประการเดียว เนื่องจากสามารถที่จะใช้โทษจำคุกตลอดชีวิต หรือการจำคุกกระยะยาวสำหรับผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะเป็นอาชญากรโดยกมลสันดานที่ไม่สามารถแก้ไขฟื้นฟูได้ แต่เป็นการตัดโอกาสผู้กระทำความผิดด้วยการจำคุก นอกจากจะเป็นการลงโทษเพื่อตัดโอกาสการกระทำความผิดของอาชญากรแล้วยังสามารถทำให้อาชญากรมีโอกาสได้สำนึกผิด พร้อมทั้งสามารถที่จะบำบัดแก้ไขฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดี และสามารถกลับมาดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปกติได้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการลงโทษ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในปัจจุบันมีการวิพากษ์วิจารณ์กันค่อนข้างมากในประเด็น “สมควรที่จะยกเลิกโทษประหารชีวิตในประเทศไทยหรือไม่” การวิพากษ์วิจารณ์นี้เป็นข้อโต้แย้งที่สำคัญเพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี 2550 ได้บัญญัติคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงเกิดเป็นปัญหาว่าควรมีโทษประหารชีวิตอยู่ในกฎหมายอาญาประเทศไทยหรือไม่ ซึ่งองค์กรสหประชาชาติได้พยายามที่จะผลักดันให้ประเทศไทยสามารถยกเลิกโทษประหารชีวิต โดยคณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบ “หลักประกันสิทธิของผู้ที่ต้องโทษประหารชีวิต” “โทษ” คือ เครื่องมือทางกฎหมาย กล่าวคือ เป็นวิธีการที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อให้กับมนุษย์ด้วยกันที่ฝ่าฝืนหรือล่วงละเมิดต่อระเบียบสังคมที่มีฐานะเป็นกฎหมายอาญา อันเป็นการกระทำที่มีผลกระทบต่อคุณธรรมทางกฎหมายของบุคคลอื่น หรือคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม ตามโครงสร้างความผิดทางอาญาของแต่ละฐานความผิด ที่ยังให้เกิดผลตอบสนองต่อเหยื่อผู้ได้รับความเสียหาย คนในสังคมและรัฐ ในการรักษาความสงบเรียบร้อยและการดำรงชีวิตที่ปกติในสังคม ตลอดทั้งความมั่นคงแห่งรัฐ ดังนั้น การกำหนดโทษให้สอดคล้องกับหลักปรัชญา

อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยานั้นจะต้องกำหนดโทษให้มีความเหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำความผิด เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่สังคมและตัวผู้กระทำความผิดเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการป้องกันสังคมโดยให้สังคมมีความปลอดภัยและเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้กระทำความผิดเอง ซึ่งการนำทฤษฎีการลงโทษมาใช้ในการกำหนดโทษจะต้องนำมาใช้ร่วมกันเพื่อให้การกำหนดโทษมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษทางอาญาที่สมบูรณ์ และเกิดประโยชน์เป็นที่พอใจของสังคม รวมทั้งเกิดประโยชน์ต่อการป้องกันสังคมให้เกิดความปลอดภัยอย่างมีประสิทธิภาพด้วย สำหรับแนวทางในการนำทฤษฎีการลงโทษมาใช้ร่วมกันนั้น แยกได้เป็น 3 กรณี คือ

กรณีแรก ความผิดที่มีความรุนแรงมาก ใช้ทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทนมาใช้เป็นหลัก และนำทฤษฎีการลงโทษอื่น ๆ มาเสริม กล่าวคือ การลงโทษผู้กระทำความผิดโดยทั่วไปและมีความรุนแรงมาก จะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อทดแทน หรือเพื่อให้สาสมกับความผิด ตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทนเป็นหลัก และใช้วัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันสังคมและทฤษฎีการลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูมาเป็นทฤษฎีรอง เพื่อให้เกิดความยุติธรรมและเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันในอนาคต โดยปริมาณโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด เพื่อให้มีผลต่อการป้องกัน หรือการแก้ไขปรับปรุงนั้น จะต้องอยู่ในขอบเขต หรือในกรอบของทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทน คือ จะเกินเจตนาอันแท้จริงของผู้กระทำความผิดไม่ได้

กรณีที่สอง ความผิดที่มีความรุนแรงน้อย หรือความผิดเล็กน้อย ใช้ทฤษฎีการลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูเป็นหลัก และนำทฤษฎีการลงโทษอื่นมาเสริม กล่าวคือกรณีที่มีความรุนแรงน้อย ปริมาณโทษก็ไปตามสัดส่วน ตามหลักการของทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทน แต่จะต้องคำนึงถึงการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นหลัก เพื่อวิธีการลงโทษมาใช้ให้มีความเหมาะสม โดยผู้กระทำความผิดไม่เสียคุณลักษณะประจำตัวไป การปรับปรุงแก้ไขก็จะง่ายขึ้น และเป็นประโยชน์มากกว่านำทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทนมาใช้เป็นหลัก

กรณีที่สาม ผู้กระทำความผิดซ้ำ ใช้ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันมาใช้เป็นหลัก และนำทฤษฎีการลงโทษอื่นมาเสริม เพื่อให้ปริมาณโทษสูงเพียงพอที่จะมีผลต่อการข่มขู่ยับยั้งรวมทั้งการให้เวลาเพียงพอต่อการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิดซ้ำให้เป็นคนดีได้ และการลงโทษประหารชีวิตไม่อาจยับยั้งอาชญากรรมได้อย่างแท้จริง อีกทั้งไม่ใช่เป็นมาตรการที่เหมาะสมในการตัดโอกาสผู้กระทำความผิดออกจากสังคมอย่างถาวรได้ ซึ่งการใช้โทษประหารชีวิตเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักคำสอนของศาสนาพุทธที่มีข้อกำหนดศีลข้อที่ 1 ห้ามไม่ให้ฆ่าสัตว์ หากมีความผิดพลาดที่เกิดขึ้นของกระบวนการยุติธรรมจะไม่สามารถแก้ไขได้หากมีการลงโทษประหารชีวิต และการลงโทษประหารชีวิตในมุมมองของหลักสิทธิมนุษยชน (Human rights Principle) หลักสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนในสังคม เป็นหลักสากลที่ทั้งโลกให้การยอมรับ เนื่องจากมีวิวัฒนาการมาจากจิตสำนึกทางด้านศีลธรรมที่มนุษย์ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงามและพึง

จรรโลงไว้เพื่อความสงบสุขของสังคม หลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับการประหารชีวิต น่าจะได้แก่ สิทธิในการดำรงชีวิตและสิทธิได้รับการปฏิบัติโดยปราศจากการถูกทรมานและทารุณกรรม รวมทั้ง สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองโดยรัฐ ซึ่งสิทธิต่าง ๆ เหล่านี้ปรากฏอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วย สิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) จากการที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคี กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยข้อกำหนดสิทธิทางการเมือง จากข้อกำหนดของพิธีสารเลือกรับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) มีข้อกำหนดที่สำคัญต่อการ เคารพสิทธิเสรีภาพของพิธีสารดังกล่าวในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการยกเลิกโทษประหารชีวิต สำหรับผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และสตรีที่มีครรภ์ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันประเทศไทยยังคงใช้โทษ ประหารชีวิตซึ่งอาจแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่ยังคงมีการละเมิดสิทธิและ เสรีภาพในการมีชีวิต อันแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติตามพิธีสารเลือกรับกติการะหว่างประเทศว่า ด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) ทั้งหมด หากแต่มีการเลือกปฏิบัติในประเด็นที่ประเทศไทยสามารถปฏิบัติตามได้ ซึ่ง หากประเทศไทยมีการยกเลิกประหารชีวิตได้อย่างแท้จริงจะทำให้ประเทศไทยสามารถปฏิบัติตาม กติการะหว่างประเทศที่ให้ความคุ้มครองต่อสิทธิในการมีชีวิตของประชาชนในประเทศเป็นสำคัญ จึงมีแนวโน้มสำคัญที่ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการเคารพสิทธิมนุษยชนของผู้กระทำความผิดและเป็นการยกระดับกระบวนการยุติธรรมขึ้นสู่สากลได้อย่างแท้จริง อาจมีการ ปรับเปลี่ยนจากการยกเลิกโทษประหารชีวิตเป็นการจำคุกตลอดชีวิต หรือการจำคุกที่มีกำหนด ระยะเวลาที่แน่นอนที่ไม่มีการลดหย่อนผ่อนโทษ

3. การใช้โทษจำคุกตลอดชีวิตในต่างประเทศ

ปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกมองว่าการประหารชีวิตผู้ที่กระทำความผิดตามกฎหมาย เป็นการกระทำที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม ขัดต่อหลักการพื้นฐานด้านสิทธิมนุษยชนและหาก กระบวนการยุติธรรมมีข้อผิดพลาดก็อาจเป็นการลงโทษผู้บริสุทธิ์ซึ่งมิได้เป็นผู้กระทำความผิดได้ โทษประหารชีวิตจึงเป็นการลงโทษที่ขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่จำเป็นที่สุดสำหรับ บุคคลนั้น คือ “สิทธิการมีชีวิต” ซึ่งมนุษย์ทุกคนพึงมีเสมอกันโดยไม่คำนึงถึงสถานภาพ ชาติพันธุ์ ศาสนา หรือชาติกำเนิด และเป็นสิทธิที่ไม่อาจพรากไปจากบุคคลนั้นได้ โดยถือเสมือนสิทธิที่ติดตัว ทุกคน

พัฒนาการเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตนั้น ได้เป็นไปในทิศทางของการที่จะยกเลิกโทษ ประหารชีวิต และหลายประเทศได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้ว ซึ่งจากรายงานสถานการณ์โทษ ประหารชีวิต และการประหารชีวิต ของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย ปี พ.ศ.2556 ปรากฏว่าประเทศที่มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตมีมากกว่า 3 ใน 4 ของประเทศต่างๆ ในโลก ที่ ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตทั้งในทางกฎหมายและในทางปฏิบัติ รวมกว่า 140 ประเทศ โดย 98

ประเทศ ยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดทางอาญาทุกประเภท 7 ประเทศยกเลิกโทษประหารชีวิตสำหรับความผิดอาญาทั่วไปเท่านั้น และ 35 ประเทศยกเลิกโทษประหารชีวิตในทางปฏิบัติ เหลือเพียง 58 ประเทศ ที่ยังคงใช้โทษประหารชีวิต และประเทศไทย เป็น 1 ใน 58 ประเทศที่ยังคงใช้โทษประหารชีวิตอยู่ และแม้หลายประเทศที่ยังคงมีโทษประหารชีวิตอยู่ก็เกือบจะไม่ใช่โทษประหารชีวิตเลย

แต่ในทางปฏิบัติประเทศที่ได้มีการยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้ว ได้มีการนำโทษจำคุกตลอดชีวิตมาใช้ควบคู่ไปกับการพักการลงโทษ เช่น ในประเทศแคนดากำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา 745) ซึ่งอนุญาตให้ผู้ที่ถูกจำคุกตลอดชีวิตให้ขอลดโทษในการมีสิทธิทัณฑ์บนหลังจากถูกจำคุกตามคำพิพากษา 15 ปี ในกรณีผู้กระทำผิดนั้นถูกตัดสินให้ถูกจำคุกตลอดชีวิตโดยไม่มีโอกาสได้สิทธิทัณฑ์บนเป็นระยะเวลา 40 ปี-25 ปี สำหรับการพิพากษาฆาตกรรมและถูกสั่งให้จำคุกโดยไม่มีโอกาสได้สิทธิทัณฑ์บนต่อไปอีก 15 ปี เช่นเดียวกันกับประเทศเยอรมนีจะคำนึงถึงผลเสียของการลงโทษจำคุกที่มีกำหนดระยะเวลาที่สั้นอย่างมากประมวลกฎหมายอาญามาตรา 38 จึงได้บัญญัติว่าโทษจำคุกนั้นต้องต้องจำคุกอย่างน้อย 1 เดือนและในวรรคที่สองกำหนดจำคุกอย่างสูงไว้เพียง 15 ปี สำหรับโทษจำคุกตลอดชีวิต จะพักการลงโทษจำคุกได้ก็ต่อเมื่อได้จำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่า 15 ปี ซึ่งพิจารณาจากพฤติการณ์แล้วไม่จำเป็นต้องเก็บผู้นั้นไว้ในเรือนจำอีก และเหตุอันสมควรที่เหมาะสมควรจะปล่อยให้ได้รับอิสรภาพและประเทศฝรั่งเศสได้กำหนดโทษตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1993 มาตรา 131-1 ซึ่งโทษจำคุกสำหรับความผิดอุกฤษฏ์โทษเมื่อพิจารณาอัตราโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่จัดอยู่ในประเภทความผิดอุกฤษฏ์โทษแล้ว จะเห็นได้ว่าโทษสูงสุดที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส คือ โทษจำคุกตลอดชีวิตหรือกักขังตลอดชีวิตไม่มีโทษประหารชีวิต และในประเทศฟิลิปปินส์ นายธีโอดอร์ เอ ทนายความจากฟิลิปปินส์ ได้อธิบายถึงนโยบายของฟิลิปปินส์ว่าโทษประหารชีวิตถูกแทนที่ด้วยการลงโทษที่เรียกว่า Reclusio Perpetua โดยไม่มีการอภัยโทษ การลงโทษเช่นนี้จำคุกตลอดการจำคุก 20 ปี ไปจนถึงหนึ่งวันก่อนครบ 40 ปี เนื่องจากเวลา 40 ปี เป็นการจำคุกสูงสุดที่เป็นไปได้ หลังจากนั้นผู้ที่ถูกจำคุกจะถูกปล่อยตัวนอกจากนี้การจำคุกตลอดชีวิตโดยไม่มีการอภัยโทษ ซึ่งเป็นการลงโทษผู้กระทำผิดทางอาญาที่ร้ายแรง การลงโทษในลักษณะนี้จะมีความยืดหยุ่นด้านเวลาและจะมีการกำหนดเป็นรายกรณีไปซึ่งประมวลกฎหมายอาญาของฟิลิปปินส์ มาตรา 23 บทลงโทษที่กำหนดไว้นั้น การจำคุกตลอดชีวิตกำหนดให้มีการจำคุกไม่น้อยกว่า 30 ปี และไม่เกิน 50 ปีโดยไม่มีปล่อยตัว เป็นต้น รวมทั้งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ย้ำว่าเป้าหมายของการจำคุก คือ การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ซึ่งการลงโทษจำคุกตลอดชีวิตโดยไม่มีการอภัยโทษถือว่าเป็นโทษที่มีความเหมาะสมเพราะเป็นโทษที่รุนแรงเช่นเดียวกับโทษประหารชีวิต และมีมาตรการในการพิจารณาการอภัยโทษสำหรับผู้กระทำความผิดที่มีการปรับปรุงพฤติกรรม สำนึกในการกระทำความผิดและสามารถกลับตัวเป็นคนดี กลับมาอยู่ในสังคมได้ และยังเป็นการช่วยระบายนผู้ต้องขัง

ออกจากเรือนจำเพื่อเป็นการลดผู้ต้องขังล้นเรือนจำ และช่วยประหยัดงบประมาณในการดูแลผู้ต้องขังได้อีกทางหนึ่ง

4. วิเคราะห์การนำโทษจำคุกตลอดชีวิตแทนโทษประหารชีวิตในประเทศไทย

ในกรณีที่จำเลยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ประหารชีวิต จะบังคับตามคำพิพากษาไม่ได้ จนกว่าจะได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติว่าด้วยการอภัยโทษแล้ว และการประหารชีวิตจะกระทำได้อีกเมื่อได้ล่งพันกำหนดหกสิบวันเว้นแต่จะได้รับการยกเรื่องราวขอพระราชทานอภัยโทษก่อนกำหนดดังกล่าว ดังนั้น การบังคับโทษประหารชีวิตตามคำพิพากษาดังกล่าวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีการกำหนดให้นักโทษประหารชีวิตมีสิทธิในการยื่นถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวทำให้โทษประหารชีวิตของประเทศไทยไม่ได้สิ้นสุดเมื่อศาลมีคำพิพากษานอกจากนี้ นักโทษที่ต้องโทษประหารชีวิตก็ยังมีโอกาสได้รับการลดหย่อน ได้รับการพักโทษ ซึ่งทำให้ได้รับการลงโทษประหารชีวิตจริงน้อยลงโดยมีการประหารชีวิตครั้งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. 2552 ในคดียาเสพติด และไม่มีการประหารชีวิตนักโทษอีกเลยจนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลากว่า 6 ปี จึงจะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีแนวโน้มที่สำคัญที่จะมีการยกเลิกโทษประหารชีวิต

เมื่อมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตโทษไปแล้วโทษที่จะนำมาใช้แทนโทษประหารชีวิต คือโทษจำคุกตลอดชีวิตซึ่งเป็นโทษที่มีความรุนแรงเช่นเดียวกับโทษประหารชีวิต ซึ่งโทษจำคุกตลอดชีวิตมีทั้งแบบจำคุกจริง ๆ ทั้งชีวิตโดยใช้ความตายของผู้กระทำความผิดเป็นการประหารชีวิต นักโทษและการจำคุกตลอดชีวิตแบบมีกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำของการจำคุกตามคำพิพากษา ก่อนที่จะได้รับการพิจารณาพักการลงโทษซึ่งรูปแบบของการลงโทษประหารชีวิตมีการกำหนดไว้ใน 2 รูปแบบ

1. การจำคุกตลอดชีวิตแบบไม่มีการอภัยโทษ กล่าวคือ เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลอันตรายออกจากสังคม ซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดที่เป็นอาชญากรร้ายแรงไม่สามารถที่จะแก้ไข ปรับปรุงพฤติกรรมเสียให้กลับคืนมาเป็นคนดีได้แล้ว หรือที่เรียกว่าเป็นผู้กระทำความผิดโดยกมลสันดาน หากมีการปล่อยตัวออกมาจะก่อความเดือดร้อนและเป็นอันตรายกับสังคมส่วนรวม ผู้เขียนเห็นว่าอาชญากรร้ายแรงประเภทนี้สมควรที่จะโทษจำคุกตลอดชีวิตโดยไม่มี การอภัยโทษเพื่อตัดออกจากสังคมอย่างถาวรโดยไม่ให้อีกผู้กระทำความผิดอีก เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้สำนึกผิดในการกระทำของตนเอง และถูกลงโทษในเรือนจำจนกระทั่งถึงแก่ความตาย

2. การจำคุกตลอดชีวิตแบบมีการให้อภัยโทษ กล่าวคือ วิธีการลงโทษที่นำมาแทนโทษประหารชีวิต เป็นมาตรการทดแทนเมื่อมีการยกเลิกโทษประหารชีวิต ซึ่งมาตรการทดแทนดังกล่าวอาจเป็นการเปลี่ยนโทษประหารชีวิตเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตโดยให้มีระยะเวลาการจำคุก

ไม่น้อยกว่า 25 - 30 ปี และนักโทษเหล่านี้มีสิทธิยื่นถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษหรือสามารถที่จะพักการลงโทษได้ตามกลไกที่กฎหมายกำหนด

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในปัจจุบันวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษเป็นการพัฒนาการจากความแนวคิดในอดีตในการลงโทษเข้าสู่แนวคิดยุคใหม่ที่มีความเป็นเสรีนิยมในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตลอดทั้งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มากขึ้น ยกฐานะผู้ต้องมามาตรการบังคับที่เป็น “กรรม” ของการถูกบังคับโทษมาเป็น “ประธาน” มุ่งที่จะปรับเปลี่ยนบำบัดฟื้นฟูหรือแก้ไขพฤติกรรมของบุคคลที่บกพร่องในเรื่องต่างๆ ที่เป็นต้นเหตุให้กระทำผิดกฎหมายอันเป็นกติกาสังคมไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับคนในสังคมปกติได้และก่อความเสียหายต่อบุคคลอื่นหรือสังคมโดยรวม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำคนลักษณะดังกล่าวนี้ไปปรับปรุง ซ่อมแซมแก้ไข ยกระดับความเจริญทางจิตใจและพฤติกรรมให้อยู่ในระดับเกณฑ์มาตรฐานคนปกติในสังคมนั้นๆ ได้ ถึงแม้ว่าอาชญากรรมสมควรต้องได้รับโทษเมื่อประพฤติดล่ละเมิดต่อบัญญัติของกฎหมาย แต่การลงโทษด้วยวิธีการประหารชีวิตนั้นเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ อีกทั้งยังขัดต่อแนวคิดอาชญาวิทยาสสมัยใหม่ที่ว่าอาชญากรสามารถกลับตัวเป็นคนดีมีชีวิตใหม่ได้อีกครั้ง เมื่อได้รับการบำบัดฟื้นฟูอย่างถูกต้องเหมาะสม และให้โอกาสกลับคืนสู่สังคมนอกจากนี้แล้ว ข้อโต้แย้งอีกประการหนึ่ง คือ ไม่ว่าประเทศที่มีระบบกฎหมายที่ดีและทันสมัย และมีกระบวนการยุติธรรมที่สามารถปกป้องคุ้มครองประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด แต่ความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมก็ยังคงเกิดขึ้นอยู่เสมอ ๆ และโทษประหารชีวิตไม่สามารถยับยั้งการกระทำความผิดได้ เพราะคนเราไม่กลัวสิ่งที่เรียกว่าความตาย เมื่อทุกคนทราบดีอยู่แล้วว่าทุกคนเกิดมาแล้วก็ต้องตาย จะทำให้ตนถูกลงโทษถึงตายก็ไม่กลัว หากผู้กระทำผิดมีการไตร่ตรองดีแล้วว่าโอกาสที่จะถูกจับกุมมีน้อยยิ่งทำให้อาชญากรรมเพิ่มขึ้น

ผู้เขียนเห็นควรให้ปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยให้มีการรัดกุม โปร่งใสรวดเร็ว และสามารถตรวจสอบ ได้เพื่อให้การเปลี่ยนโทษการประหารชีวิตเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตเด็ดขาดสถานเดียว โดยไม่ยอมให้มีการอภัยโทษ (Pardon) หรือการพักการลงโทษ (Parple) และสามารถตอบสนองกระแสความต้องการของคนในสังคมให้ยอมรับการเปลี่ยนแปลงโทษดังกล่าว การลงโทษประหารชีวิตไม่ได้เป็นการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม แต่เหตุที่ยังคงใช้โทษประหารชีวิตอยู่นั้น ก็เพื่อตอบสนองกระแสเรียกร้องของสังคม ซึ่งหากกระบวนการยุติธรรมที่ถูกต้องและรวดเร็ว น่าจะเป็นสิ่งที่ตอบสนองให้กับประชาชนได้ดีกว่าลงโทษที่รุนแรง ดังเช่นโทษประหารชีวิต ดังนั้น จึงควรที่จะต้องปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมดังกล่าวเพื่อให้ประชาชนเกิดการยอมรับ การลงโทษจำคุกตลอดชีวิต แทนการลงโทษประหารชีวิต และกำหนดเงื่อนไขในการลงโทษจำคุกตลอดชีวิต โทษ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมนิสัยให้กลับตัวเป็นคนดี สำนึกผิดในการกระทำผิดและกลับมาอยู่ในสังคมได้ ดังนี้

1. เปลี่ยนโทษประหารชีวิตเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตแบบเด็ดขาดโดยโทษจำคุกตลอดชีวิตโดยให้มีระยะเวลาการจำคุกไม่น้อยกว่า 25 - 30 ปี ซึ่งเป็นกำหนดระยะเวลาในการจำคุกระยะยาว โดยไม่ให้เกิดการอภัยโทษ ลดวันต้องโทษ พักการลงโทษ พร้อมทั้ง มีการจัดทำแผนพัฒนาแก้ไข ฟื้นฟู พฤตินิสัยของนักโทษเป็นรายบุคคลไม่ใช่เพียงแต่นำนักโทษไปกักขังไว้โดยไม่ได้รับการปรับปรุง แก้ไขพฤตินิสัย

2. เมื่อครบกำหนดระยะเวลาการจำคุกแบบเด็ดขาด 25-30 ปี นักโทษเหล่านี้มีสิทธิยื่นถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษหรือสามารถที่จะพักการลงโทษได้ตามกลไกที่กฎหมายกำหนด ซึ่งต้องแต่งตั้งคณะกรรมการในการพิจารณาพฤตินิสัยและความพร้อมของนักโทษในการที่จะได้รับสิทธิ การอภัยโทษ ลดวันต้องโทษ พักการลงโทษ

3. เพื่อไม่ให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณในการเลี้ยงดูนักโทษ ผู้เขียนเห็นควรให้มีการบูรณาการร่วมกันระหว่างภาคเอกชน เช่นบริษัทเอกชน โรงงานอุตสาหกรรม เข้ามาร่วมมือในการลงโทษนักโทษ โดยให้นักโทษทำงานหนักเพื่อให้เขารู้สึกสำนึกในการกระทำความผิด และให้เห็นว่าตัวเองมีคุณค่าในสังคม และสามารถที่จะกลับตัวเป็นคนดีได้ และพร้อมที่จะมาอยู่ร่วมกับสังคมปกติได้เมื่อถึงเวลาอันสมควร และให้ค่าจ้างเพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการดูแลนักโทษในเรือนจำต่อไป

บรรณานุกรม

- กิตติพงษ์ ศุภพงศกร. (2551). *การยกเลิกโทษประหารชีวิต* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, กรุงเทพฯ)
- เกียรติจักร วจนสวัสดิ์. (2508). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เกียรติจักร วจนสวัสดิ์. (2538). *คำอธิบายกฎหมายอาญา 1*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โกเมน ภัทรภิรมย์. (2519). *แผนปลิวคำบรรยายวิชากฎหมายอาญาเปรียบเทียบและอาชญาวิทยา 2*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณิต ฅ นคร. (2556). *กฎหมายอาญา. ภาคทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- คณิต ฅ นคร. (2555). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- คณิต ฅ นคร. (2556). *ประมวลกฎหมายอาญา หลักกฎหมายพื้นฐานการเข้าใจ* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2553). *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ:วิญญูชน.
- สำนักทัณฑปฏิบัติ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม. (2554). *คู่มือการปฏิบัติงานด้านทัณฑปฏิบัติ*.

กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์กรมราชทัณฑ์.

ธานี วรภัทร์. (2547, พฤศจิกายน). “การบังคับโทษประหารชีวิตในประเทศไทย.”

วารสารสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย. เล่มที่ 1 ปีที่ 11. กรุงเทพฯ:
วิญญูชน

ธานี วรภัทร์. (2557). *หลักกฎหมาย มาตรการบังคับทางอาญา*. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.

ธานี วรภัทร์. (2553). *หลักกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก*. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.

นัทธี จิตสว่าง. (2543). “การประหารโดยเครื่องฉีดยา.” *บทบัญญัติ เล่มที่ 56 ตอนที่ 1*.

นัทธี จิตสว่าง. *หลักทฤษฎีวิทยา*. กรุงเทพฯ : กรมราชทัณฑ์, มปป.

ณรงค์ ใจหาญ. (2543). *กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

นคร วัลลิภากร. (2549). *โทษประหารชีวิตในประเทศไทย : ศึกษาแนวคิดในการยกเลิก*.

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติ, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์)

ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พงษ์อภินันท์ จันกลิ่น. (2558). กรมราชทัณฑ์กับการพักการลงโทษผู้กระทำผิด.

วารสารราชทัณฑ์ ปีที่ 63. กรุงเทพฯ: สำนักทัณฑ์ปฏิบัติ.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2554

พ.อ.พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์. (2499). “จิตใจของคนอังกฤษในการรักษาความ
ยุติธรรม.” *คุลพาห ปีที่ 3 ฉบับพิเศษ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2552). *นิติศาสตร์แนวพุทธ*.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

เยาวภา ทัพพลุง. (กรกฎาคม 2547). *บทบาท อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน*

แห่งชาติต่อปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ

แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย. *รายงานสถานการณ์โทษประหารชีวิต*

และการประหารชีวิต พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ:

มนต์ชัย วงศ์สกุลชัย. (2546). *มาตรการลงโทษประหารชีวิตที่เหมาะสมกับเสรีภาพของปัจเจกชน*

โดยศึกษาความเคลื่อนไหวขององค์การนิรโทษกรรมสากล.

(สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติ, มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550

ร้อยตำรวจเอกวิศิษฎ์ เจนนานนท์. *โทษประหารชีวิต: ศึกษาวิธีการบังคับโทษด้วยการฉีดยา*

กับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
ศิริกัลยา ธงชัย. (2553). การใช้โทษอื่นแทนโทษประหารชีวิต. (สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน. (2548). โทษประหารชีวิตในประเทศไทย.

กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดมาสเตอร์เพรส.

เสริม สุวรรณเทพ. (2504). “แนวการพิพากษาลงโทษของศาลในประเทศอังกฤษยุคปัจจุบัน.”

คุดพาท ปีที่ 8 เล่ม 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ปปช.).

ทุจริตคดี โกงชาติจะพินาศทั้งราษฎร์รัฐ ชุดความรู้การเฝ้าระวังการทุจริตของหน่วยงาน
ภาครัฐ ชุดที่ 2. กรุงเทพฯ

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. ระบบการลงโทษตามกฎหมายอาญาเยอรมัน. กรุงเทพฯ

อุทัย อาทิวะช. (2546). โทษในกฎหมายอาญาฝรั่งเศส (เอกสารประกอบการพิจารณาร่าง

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา) (ฉบับที่ 16).